

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ В ТУРИЗМІ»

Рівень вищої освіти

Освітньо-професійні програми

Загальний обсяг

Тривалість викладання

Обсяг навчальних занять

у т.ч. аудиторні заняття

лекції

практичні

Мова викладання

Третій (освітньо-науковий)

«Туризм та рекреація»

4 кредити ЄКТС

4-й семестр,

7 чверть

2026-2027 н.р.

120 год.

5 год/тиждень

2 години

3 години

українська

Кафедра, що викладає: туризму та економіки підприємства

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7785>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «Соціальні інновації в туризмі»

Інформація про викладача:

Безугла Людмила Сергіївна,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму та економіки
підприємства

Персональна сторінка:

<https://ep.nmu.org.ua/ua/teachers/bezugla.php>

E-mail: bezuhla.l.s@nmu.one

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна «Соціальні інновації в туризмі» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, що направлені на формування фахових компетенцій здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ОНП

«Туризм та рекреація» спеціальності ІЗ Туризм та рекреація на другому році навчання.

Навчальна дисципліна «Соціальні інновації в туризмі» спрямована на формування комплексних науково-дослідницьких, аналітичних і проєктних компетентностей, необхідних для осмислення, розроблення та впровадження соціально інноваційних рішень у сфері туризму та рекреації в умовах структурних трансформацій, повоєнного відновлення та європейської інтеграції України. Дисципліна забезпечує розвиток здатності ідентифікувати та науково інтерпретувати соціальні виклики туристичної сфери, зокрема проблеми інклюзії, безбар'єрності, соціальної згуртованості, регіональної нерівності та вразливості територій, а також формувати доказові інноваційні підходи до їх подолання з урахуванням міжнародних стандартів, політик ЄС і Цілей сталого розвитку ООН.

Цей курс побудовано на засадах студентоцентрованого підходу (Student-Centered Approach), який розглядає здобувача вищої освіти як суб'єкта з власними унікальними інтересами, потребами і досвідом, спроможного бути самостійним і відповідальним учасником освітнього процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – формування у здобувачів третього освітньо-наукового рівня системного наукового бачення соціальних інновацій як інструменту сталого, інклюзивного та адаптивного розвитку туристичної та рекреаційної сфери, а також розвиток здатності до наукового аналізу, проєктування, впровадження й оцінювання соціально інноваційних рішень у туризмі в умовах трансформаційних викликів, повоєнного відновлення та європейської інтеграції.

Завдання курсу:

- сформувати у здобувачів здатність критично аналізувати теоретичні підходи до соціальних інновацій, застосовувати відповідні методологічні інструменти для наукових досліджень у сфері туризму та рекреації, а також обґрунтовувати власну наукову позицію щодо ролі соціальних інновацій у розвитку туристичних систем;

- озвинути навички ідентифікації та наукового аналізу соціальних викликів і трансформаційних процесів у туризмі, оцінювання їх впливу на функціонування туристичних дестинацій і підприємств, а також формування інноваційних відповідей на кризові та посткризові умови розвитку;

- забезпечити формування здатності проєктувати та оцінювати інклюзивні й безбар'єрні туристичні рішення, інтегрувати принципи універсального дизайну та адаптивності сервісів у туристичну практику, а також аргументовано застосовувати міжнародні стандарти інклюзивного туризму;

- сформувати уміння аналізувати та розробляти соціально орієнтовані бізнес-моделі у туризмі, оцінювати їх соціальну та економічну ефективність, а також обґрунтовувати доцільність гібридних і партнерських форматів реалізації соціальних інновацій;

- розвинути здатність досліджувати потенціал територіальних громад у впровадженні соціальних інновацій, аналізувати партисипативні моделі управління туристичним розвитком та формувати науково обґрунтовані пропозиції щодо посилення соціальної та економічної спроможності громад;
- опанувати методи вимірювання соціального впливу та ефективності соціально інноваційних рішень у туризмі, навчитися застосовувати соціальні індикатори, а також формувати системи моніторингу та доказової оцінки результатів проєктів;
- сформувати здатність аналізувати та оцінювати державні, регіональні й міжнародні політики підтримки соціальних інновацій у туризмі, інтегрувати наукові результати у стратегічні документи розвитку територій та обґрунтовувати рекомендації для органів публічної влади й стейкхолдерів.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Реалізація поставлених завдань дозволяє забезпечити наступні дисциплінарні результати навчання:

- критично осмислювати та інтерпретувати концепції соціальних інновацій у туризмі та рекреації, розмежовувати соціальні, технологічні та інституційні інновації в науковому дискурсі;
- здійснювати науковий аналіз соціальних викликів туристичної сфери (інклюзія, безбар'єрність, соціальна згуртованість, післякризове відновлення) та обґрунтовувати інноваційні рішення на основі міжнародних і європейських практик;
- проєктувати соціально інноваційні туристичні продукти, моделі та сервіси, орієнтовані на різні соціальні групи, із застосуванням принципів сталого розвитку, універсального дизайну та соціального підприємництва;
- оцінювати ефективність і соціальний вплив інновацій у туризмі, застосовуючи сучасні методи соціального імпакт-аналізу, індикатори сталого розвитку;
- інтегрувати результати наукових досліджень у формування туристичної політики та стратегій розвитку територій, формулювати науково обґрунтовані рекомендації для органів влади, бізнесу та громад.

4. СТРУКТУРА КУРСУ

Лекції

Тема 1. Теоретико-методологічні засади соціальних інновацій.

1.1. Еволюція концепції соціальних інновацій у соціально-економічних дослідженнях.

1.2. Соціальні інновації як міждисциплінарний феномен.

1.3. Методологічні підходи до дослідження соціальних інновацій у туризмі.

Тема 2. Соціальні виклики та трансформації сучасного туризму.

2.1. Соціальна нерівність, інклюзія та доступність у туризмі.

2.2. Туризм у контексті криз, конфліктів та повоєнного відновлення.

2.3. Соціальна відповідальність туристичних суб'єктів.

Тема 3. Інклюзивні та безбар'єрні інновації в туризмі.

3.1. Інклюзивний туризм як напрям соціальних інновацій.

3.2. Універсальний дизайн та адаптивні туристичні сервіси.

3.3. Міжнародні стандарти та кращі практики інклюзивного туризму.

Тема 4. Соціальне підприємництво та інноваційні бізнес-моделі.

4.1. Соціальне підприємництво в туризмі: сутність і типологія.

4.2. Інноваційні моделі створення соціальної цінності.

4.3. Гібридні бізнес-моделі та партнерства в туризмі.

Тема 5. Роль громад і локальних ініціатив у соціальних інноваціях.

5.1. Громадоорієнтований та ком'юніті-базований туризм.

5.2. Партисипативні моделі управління туристичним розвитком.

5.3. Соціальні інновації як інструмент підвищення спроможності громад.

Тема 6. Оцінювання соціального впливу інновацій у туризмі.

6.1. Методи вимірювання соціального впливу та соціальної ефективності.

6.2. Соціальні індикатори в туризмі.

6.3. Моніторинг, звітність і доказовість соціальних інновацій.

Тема 7. Політики та стратегії розвитку соціальних інновацій у туризмі.

7.1. Державна та регіональна політика підтримки соціальних інновацій.

7.2. Європейські програми та інструменти (Erasmus+, Horizon, UNWTO).

7.3. Інтеграція соціальних інновацій у стратегії розвитку туризму територій.

Практичні заняття

Тема 1. Теоретико-методологічні засади соціальних інновацій.

Тема 2. Соціальні виклики та трансформації сучасного туризму.

Тема 3. Інклюзивні та безбар'єрні інновації в туризмі.

Тема 4. Соціальне підприємництво та інноваційні бізнес-моделі.

Тема 5. Роль громад і локальних ініціатив у соціальних інноваціях.

Тема 6. Оцінювання соціального впливу інновацій у туризмі.

Тема 7. Політики та стратегії розвитку соціальних інновацій у туризмі.

Інформація для здобувачів заочної форми навчання. На сайті НТУ «ДП» розміщено графік навчального процесу. Протягом року передбачено заняття з викладачем відповідно до розкладу: 8 год. лекційних занять, 4 год. практичних занять, решту годин здобувач опановує самостійно. Здобувачі заочної форми навчання виконують передбачені навчальним планом контрольні роботи, подають їх на кафедри на початку сесії, обов'язково до проведення контрольних заходів з дисципліни. Під час сесії здобувачі виконують практичні та тестові завдання. Умови завдань розміщено на сторінці курсу на платформі Moodle та в Microsoft 365. Форма контролю – диференційований залік.

5. ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА/АБО ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office:

Teams, Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти на Office365.

6. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання досягнень здобувачів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти», <https://cutt.ly/RER787v>. Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання здобувача за дисципліною.

6.1. Шкали

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних здобувачів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховуються, якщо здобувач отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації.

6.2. Засоби та процедури

Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного контролю та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за 1 контрольну роботу, яка оцінюється максимально у 34 бали; оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 7 занять, участь у одному занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 8 балів) та оцінок за виконання самостійної роботи у вигляді презентацій, які захищаються на практичних заняттях (1 презентація оцінюється максимально в 5 балів, максимально можна отримати 10 балів). Отримані бали за контрольну роботу, практичні заняття та виконання самостійної роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної

дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Визначення середньозваженого результату поточних контролів. У випадку коли здобувач отримав менше 60 балів – складається залік у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить 50 тестів (вірна відповідь 1 бал) та 2 питання теоретичного спрямування, кожне з яких оцінюється по 25 балів за умови повного розкриття тематичного спрямування. Максимальна кількість балів за диференційований залік: 100 балів
Практичні заняття	Дискусії, обговорення, де відпрацьовуються навички критичного мислення та аналізу, комплексного вирішення проблем, з використанням індивідуального та креативного підходу. Відбувається вирішення практичних завдань у вигляді тестів. Максимально оцінюються у 56 балів (7 занять × 8 балів/заняття).
Самостійна робота	Кожен здобувач повинен/на підготувати по 2 презентації, які необхідно захистити на практичних заняттях, оцінюється по 5 балів. Максимально можна отримати 10 балів.
Контрольні заходи	Максимально оцінюються у 34 бали

6.3. Критерії

6.3.1. Критерії оцінювання *практичного заняття*:

Кожне практичне завдання оцінюється за двома складовими: тестові завдання та участь у дискусіях.

Тестові завдання складаються з 14 тестів, де є одна правильна відповідь. За умови вірного вирішення тестового завдання здобувач отримує 0,5 балів. Максимальна кількість набраних балів за тестові завдання – 7 балів.

Участь у дискусіях максимально оцінюється в 1 бал, де:

1 бал: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей.

0,5 балів: участь у дискусії без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення.

0 балів: небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

6.3.2 Критерії оцінювання *самостійної роботи*:

Оцінювання самостійної роботи відбувається через захист презентацій на практичних заняттях, причому:

5 балів – студент/ка демонструє повне розуміння теми; може точно відповісти на всі запитання одногрупників щодо даної теми; ділиться думками з іншими учасниками групи; говорить чітко впродовж 95-100% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії, використовує нові слова для більшості слухачів; уважно слухає одногрупників,

детально відповідає на всі питання форми оцінювання і завжди дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

4 балів – студент/ка демонструє розуміння теми; відповідає на більшість запитань одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло впродовж 80-90% всього часу, використовує закінчення речення і не використовує слова помилково; застосовує відповідну лексику для аудиторії, розширює словниковий запас аудиторії; слухає одногрупників, відповідає майже всі питання форми оцінювання та інколи дає оцінки на основі презентації, а не інших факторів;

3 балів – студент/ка демонструє розуміння теми; відповідає на деякі запитання одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, інколи ставить уточнюючі питання;

2 балів – студент/ка не демонструє розуміння теми; відповідає на деякі запитання одногрупників щодо даної теми; говорить зрозуміло, використовує закінчення речення, але невірно трактує деякі терміни, використовує слова помилково; слухає одногрупників, уточнюючі питання не ставить;

1 бал – студент/ка не демонструє розуміння теми; не відповідає на запитання одногрупників щодо даної теми; невірно трактує деякі терміни.

6.3.3. Критерії оцінювання *письмової контрольної роботи*:

Контрольна робота містить: 28 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, правильна відповідь оцінюється у 0,5 бала та 4 відкритих питання, де правильна відповідь оцінюється в 5 балів, причому:

5 балів – високий рівень викладення текстової відповіді, що відповідає предмету поставленого питання, зроблено власний висновок щодо проблематики поставленого запитання; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

4 бали – середній рівень викладення текстової відповіді, що відповідає предмету поставленого питання, зроблено власний висновок щодо проблематики поставленого запитання; відсутність помилок в граматиці та/або орфографії;

3 бали – наявність текстової відповіді, яка відповідає предмету поставленого питання, однак власна думка не висловлена, містить граматичні та орфографічні помилки;

2 бали – наявність текстової відповіді, яка не в повній мірі відповідає предмету поставленого питання, виявлення запозиченого матеріалу з мережі Інтернет та/або з інших джерел, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

1 бал – наявність текстової відповіді, яка не відповідає предмету поставленого питання, виявлення списаного матеріалу з мережі Інтернет та/або з інших джерел, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»», <https://cutt.ly/mERLa5A>, Кодекс академічної доброчесності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», <https://cutt.ly/vERLfxF>. У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на день (щодня) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи у Teams.

Протягом самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Соціальні інновації в туризмі».

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 р. реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації. Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «команди» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за 10 технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки

асинхронного формату навчання. У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують. Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації факультету.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси.

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції та практичні заняття (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та приймають участь у конференціях, конкурсах тощо отримують додатково 5 балів до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети, які дозволять оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Соціальні інновації в туризмі».

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання на лекціях та практичних заняттях:

- вербальний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод демонстрацій та інші);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- метод мозкового штурму;
- метод евристичних питань;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування).

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Безугла Л., Куваєва Т., Герасименко Т. Проблеми та перспективи розвитку інклюзивного туризму в Україні та Європі. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-3>

2. Безугла Л.С., Белобородова М.В., Герасименко Т.В. Формування інклюзивно-реабілітаційного туризму в Україні. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2022. №2(6). С. 20-25. <https://journals.chdtu.ck.ua/index.php/itsf/article/view/64>

3. Безугла Л. С., Герасименко Т. В., Андрусів У. Я. Інклюзивний туризм: Європейський досвід. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 293 – 297. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-44>
4. Безугла Л. С., Герасименко Т. В., Белобородова М. В., Нечепуренко М. О. Соціальні інновації малого та середнього бізнесу в Україні. *Науковий журнал «Економічний вісник Дніпровської політехніки»*. 2024. №2 (86). С. 49-59. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/86.049>
5. Bezuhla L., Bieloborodova M., Bondarenko L., Herasymenko T. Recreation areas optimisation and nature exploitation in urban ecosystems. *Studia Regionalne i Lokalne*. 2023. 3(93) pp. 55-68 <https://cutt.ly/GwC3lUfm>
6. Острянин С. О., Безугла Л. С., Белобородова М. В., Кулівар В. В. Економічні стратегії розвитку інклюзивного туризму для реабілітації та реінтеграції ветеранів: сучасні виклики та перспективи. *Науковий журнал «Економічний вісник Дніпровської політехніки»*. 2024. №2 (86). С. 184-196 URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/86.184>
7. Andrusiv U., Zelinska H., Kupalova H., Bezuhla L., Bieloborodova M. The Influence of the Ecological Situation in Ukraine on the Life Expectancy and Health of the Population. *Ekologia Bratislava*. 2024. №43(2). pp. 219–226 <https://doi.org/10.2478/eko-2024-0023>
8. Белобородова М. В., Безугла Л. С., Гладощук О. Г. Рекреаційні та реабілітаційні кластери в Україні: збалансована просторова організація. *Rehabilitation and Recreation*. 2024. 18(4), 107–118. <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2024.18.4.11>
9. Bieloborodova M., Bezuhla L., Baranova V., Liubchuk O., Zakharova S. Recreational Aspects of Psychological Rehabilitation as a Medical Tourism Direction. *Review of Economics and Finance*. 2024. Vol. 22 p.1-9 <https://doi.org/10.55365/1923.x2024.22.1>